

Position paper rondetafelgesprek 'In Nederland beslis je over je eigen leven'

Visie

Huwelijksdwang en achterlating is een vorm van huiselijk geweld, mogelijk eerdergerelateerd en kan strafbaar zijn. Het is in strijd met internationale mensenrechten en waarden als zelfbeschikking. Vanuit deze context helpt het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (hierna LKHA) samen met ketenpartners slachtoffers van huwelijksdwang en/of achterlating die in het buitenland zijn of tussen de wal en het schip vallen. Het LKHA adviseert en ondersteunt professionals bij de aanpak van hun complexe casuïstiek.

Centraal in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is het zorgdragen dat slachtoffers zo snel en duurzaam mogelijk in veiligheid komen en blijven. Dat geldt voor preventie van huwelijksdwang en achterlating alsook bij de ondersteuning van slachtoffers, die vanuit het buitenland terugkeren naar Nederland of als slachtoffers tussen de wal en het schip vallen.

Beleid

Begin 2020 is de actieagenda 'Schadelijke praktijken' van de ministeries van VWS en JenV gepresenteerd. De actieagenda is onderdeel van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' en bevat een aantal concrete maatregelen. Doel van deze actieagenda is het eerder en beter in beeld, het stoppen en duurzaam oplossen van deze vormen van geweld. De agenda bevat maatregelen die bedoeld zijn voor alle vormen van schadelijke praktijken en maatregelen die van toepassing zijn voor specifieke verschijningsvormen als VGV, huwelijksdwang en achterlating en eerdergerelateerd geweld.

De, in de initiatiefnota, voorgestelde maatregelen voor versterking van het LKHA zijn gerealiseerd. Er zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de inrichting van het LKHA-noodfonds voor financiering van de terugkeer en aanvullende hulp en ondersteuning aan slachtoffers in het buitenland. Ook zijn er afspraken gemaakt voor uitbreiding van de financiering van het LKHA tot eind 2021.

Borging en verdere ontwikkeling van bestaande kennis en expertise vraagt een structurele in plaats van een projectmatige aanpak. Bestaanszekerheid op langere termijn voor bv een periode van 8 jaar, is belangrijk voor verdere ontwikkeling van kennis en expertise in samenwerking met ketenpartners zoals het LEC EGG, die een brugfunctie vervult naar de veiligheidsketen en het piket voor het LKHA uitvoert. Voldoende middelen en financiële zekerheid zijn daar onderdeel van.

Aandachtspunten voor beleid en uitvoering

Op basis van onze praktijkervaring met de meest complexe casuïstiek zien we de volgende aandachtspunten:

Preventie

Er is nog onvoldoende aandacht voor preventie. De complexiteit van de problematiek en het signaleren ervan vraagt specifieke kennis en expertise. Vroegsignalering en melden krijgen nog onvoldoende aandacht. Dat heeft enerzijds te maken met de onzichtbaarheid van de problematiek. Ook is er (nog) te weinig kennis en expertise in het onderwijs over het signaleren ervan. Wijkteams zijn vaak gericht op brede integrale aanpak van problematiek in de wijk. Gevolg is dat er te weinig specialistische kennis is waardoor er niet of (te) laat gesignaleerd wordt of expertise te laat wordt ingezet met alle risico's van escalatie voor het slachtoffer. Daarnaast is de meldstructuur versnipperd.

Betrekken gemeenschappen

De gemeenschappen waar deze problematiek voorkomt zijn niet (voldoende) betrokken bij de vormgeving van het beleid. We zien in de verbinding en samenwerking tussen (lokale) migranten- en vluchtelingenintermediairs, -vrijwilligers, -organisaties en- gemeenschappen en professionals een kans om beter te signaleren, signalen beter en sneller op te pakken. Ook ontstaat er door samenwerking vanuit de gemeenschappen en professionals meer vertrouwen in de hulpverlening.

Meer aandacht voor bescherming van het slachtoffer in wet- en regelgeving

De huidige wet- en regelgeving biedt onvoldoende mogelijkheden om slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating die in het buitenland zijn snel en adequaat te beschermen. Voorbeelden hiervan zijn het niet kunnen helpen van slachtoffers wanneer zij zelf niet in staat zijn zich te melden of contact te onderhouden. Het niet zelfstandig veilig kunnen reizen van vrouwen en meisjes of het moeten voeren van langdurige juridische procedures om het buitenland te kunnen verlaten. Slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating met een dubbele nationaliteit of verblijfsrecht in Nederland zijn extra kwetsbaar wanneer zij in het land van hun nationaliteit worden achtergelaten of gedwongen worden om te trouwen.

In andere Europese landen is er wet- en regelgeving die uitgaat van de bescherming van het slachtoffer. We onderschrijven de aanbeveling in de Initiatiefnota dat de verschillende protection orders in het Verenigd Koninkrijk, waaronder de Forced Marriage Protection Order (FMPO)¹, een goede versterking van het wettig instrumentarium kan zijn. De FMPO is een civiele maatregel met juridisch bindende voorwaarden en aanwijzingen met als doel het slachtoffer te beschermen die wordt gedwongen tot het huwelijk en die behulpzaam is bij de aanpak van de knelpunten uit onze uitvoeringspraktijk. Het LKHA heeft in samenwerking met de Forced Marriage Unit in de uitvoeringspraktijk goede ervaringen opgedaan met de inzet van de FMPO bij Nederlandse slachtoffers die vanuit het VK in het buitenland werden gedwongen tot een huwelijk.

2

Passende opvang en begeleiding bij terugkeer slachtoffers uit het buitenland

Slachtoffers die terugkeren uit het buitenland hebben behoefte aan goede veilige opvang met mogelijkheden tot (trauma)behandeling en de mogelijkheid om contact met familie/gezin op te kunnen bouwen indien gewenst en veilig. Op basis van de huidige afspraken² is er opvang beschikbaar als dit om veiligheidsredenen nodig is. Slachtoffers worden verwezen naar de maatschappelijke opvang wanneer er in Nederland geen sprake van acute of structurele bedreiging van hun veiligheid is. Het LKHA pleit er voor een aantal aparte bedden in specialistische opvang (Fier/Sterk Huis) te reserveren en zorg te dragen dat slachtoffers ook op een later moment in (trauma)behandeling kunnen gaan.

¹ De voorwaarden van de FMPO omvatten onder meer de bescherming van slachtoffers om:

- Te voorkomen dat iemand wordt meegenomen naar het buitenland voor een gedwongen huwelijk of om hen terug te brengen naar het VK;
- Te voorkomen dat iemand wordt gedwongen tot een wettig of religieus huwelijk;
- Te voorkomen dat slachtoffers worden lastiggevallen, mishandeld worden of worden bedreigd;
- Inbeslagname van reisdocumenten en voorkomen dat nieuwe reisdocumenten worden afgegeven;
- Bescherming van jongere kinderen in het gezin.

² In de algemene uitgangspunten voor instroom, door- en uitstroom crisisopvang en opvang in acute crisissituaties van slachtoffers huiselijk geweld in de vrouwenopvang bestaat uit ambulant aanbod als de veiligheid gewaarborgd is, opvang wanneer dit om veiligheidsredenen noodzakelijk is in of buiten de regio.

Over het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating

Het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (LKHA) is het kennis en expertisecentrum op gebied van huwelijksdwang en achterlating, opgericht door de overheid in 2015. Wij helpen slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating die in het buitenland zijn of tussen de wal en het schip vallen. We adviseren en ondersteunen professionals bij de aanpak van hun complexe casuïstiek. Het LKHA werkt nauw samen met het ministerie van Buitenlandse Zaken als slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating in het buitenland hulp nodig hebben. Het LKHA verifieert de melding en in geval van huwelijksdwang of achterlating worden slachtoffers ondersteund bij de terugkeer naar Nederland. Het LKHA werkt verder samen met gemeenten, Veilig Thuis, Landelijke Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld, Raad voor de Kinderbescherming en andere organisaties uit de zorg- veiligheidsketen. Op de [website van het LKHA](#) staat meer informatie over huwelijksdwang en achterlating.

Den Haag 22 september 2020

Diny Flierman, ketenmanager